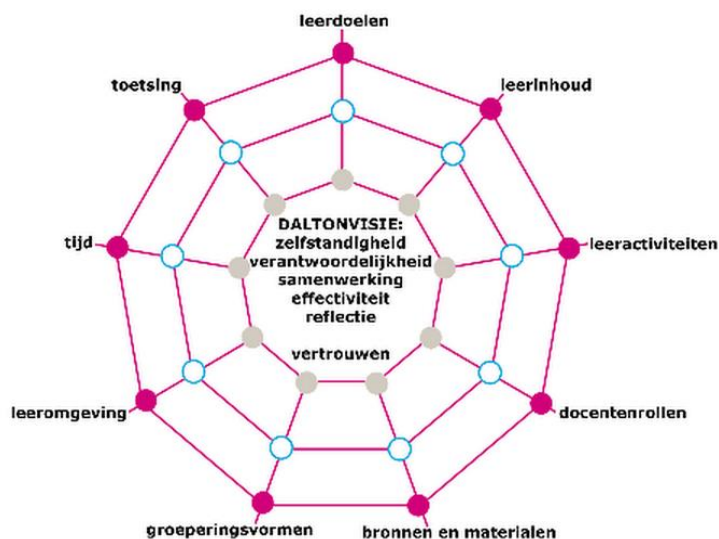

DaltonCafé 17 januari 2022: de overstap van basisschool naar voortgezet onderwijs

81 deelnemers uit basis- en voortgezet onderwijs nemen deel aan het eerste DaltonCafé van 2022. Maurice Visser van Dalton Voorburg presenteert hoe ze daar hun brugklasleerlingen een zachte landing in het voortgezet onderwijs laten maken. Maurice is coördinator brugklassen, 21 jaar brugklascoach, docent Frans en lid van de onderwijscommissie. Hij is als 'brugklasman' in de afgelopen jaren op 40 basisscholen geweest. Hij heeft veel gezien en geleerd tijdens zijn bezoeken aan de basisscholen: hoe ze op de basisscholen leerlingen begeleiden richting de overstap naar het voortgezet onderwijs. Hij heeft steeds waardierend meegelopen en zijn bewondering voor de po-collega's is met elk bezoek gestegen. Naar aanleiding van zijn bezoeken is hij gaan nadenken hoe ze op Dalton Voorburg leerlingen beter kunnen begeleiden bij de start in het vo en aan de hand daarvan is in 2019 het praktijkonderzoek Daltonwijs opgestart.

Hij heeft de SLO-spin gebruikt voor de opzet van Daltonwijs.

Uitgangspunten vormen de visie en missie van Dalton Voorburg a.d.h.v. het spinnenweb voor curriculumontwerp van het SLO:

Visie

Dalton: Ideeël en normatief standpunt over het bouwen van een democratische samenleving, waarvoor volgens Parkhurst mensen nodig zijn met het karakter van 'fearless human beings'. Het sluit aan bij Kohnstamms ideeën over persoonlijkheidsonderwijs: opvoeding tot persoonlijke, maatschappelijke deelname van verantwoordelijke burgers (zie ook hierover in de sociale constructivistische theorie over leren).

De kern van Daltonwijs is:

- Veel meer autonomie voor leerlingen. In het voortgezet onderwijs lopen leerlingen van vak naar vak, terwijl in het basisonderwijs er veel meer ruimte is voor autonomie van leerlingen en voor pedagogiek. De leerlingen mogen meebeslissen en -bepalen. In het vo werken leerlingen veel meer aan de hand van studiewijzers en hebben ze

veel minder keuzemogelijkheden. Helen Parkhurst gaf haar leerlingen meer ruimte via 'budgeting time'; leerlingen krijgen de regie over wat ze wanneer willen leren.

- De omgeving en beleving van de leerling meer in het programma verwerken.
- Van mentoraat naar coaching. De groepsdynamiek blijft belangrijk, maar de leerling wordt veel meer centraal gesteld. Als school heeft Dalton Voorburg besloten om van taakgericht naar leerdoelgericht te gaan.
- De daltondoelen worden meer zichtbaar.
- Van taakgericht naar leerdoelgericht. Aan de doelen zijn taken gekoppeld.

Dalton Voorburg heeft de transitie uitgevoerd en er zijn twee belangrijke ontwikkelingen:

- meer eigen tijd per leerling
- ontwikkeling van een instrument waardoor de leerling meer grip krijgt op zijn werk.

Maurice heeft gezien dat er veel meer eigen tijd beschikbaar is voor leerlingen in het po en hij wilde dat ook voor Dalton Voorburg realiseren. Het was een uitdaging om dat voor elkaar te krijgen omdat elke docent voor zijn vak staat. Het was duidelijk dat meer eigen tijd voor de leerling nodig was. Ze zijn vaak al lang klaar of willen een andere keuze maken. In de onderbouw is gekozen voor meer daltonuren. Voorheen waren er 5 daltonuren van 60 minuten. Er is een extra moment van 45 minuten toegevoegd, waarbij 3 klassen bij elkaar op een studieplein zitten. Er is ook ruimte voor instructieblokjes van 15 minuten. Docenten kunnen aangeven welke onderwerpen er bij die blokjes aan de orde komen. Het aanbod is gericht op herhaling, verrijking en verlengde instructie.

Een belangrijke ontwikkeling zit in de studiewijzer in classroom. De studiewijzer begint met een persoonlijk leerlingdashboard. Via dat dashboard heeft een leerling overzicht over al zijn werk en kan hij aangeven hoe ver hij is per vak. Leerlingen kunnen hun taken zelf verdelen over de tijd en hoeven ze niet in de aangeboden volgorde uit te voeren. Het dashboard is een mooie aanleiding voor de coach om met de leerling een gesprek te voeren over zijn vorderingen. Ook het document met de inhoud van de daltonzone is toegevoegd aan het geheel van informatie voor de leerling.

Het dashboard is de basis voor de studiewijzer. Daarin staat per vak de doelen, de inhoud, de geschatte tijd, de categorieën (maken, kijk/luisteren, lezen, verwerken). Als een leerling een vinkje zet in de studiewijzer om aan te geven dat hij een taak heeft afgerond, dan wordt dat meegeschreven in het dashboard. Leerlingen kunnen tijdens de periode werken aan al hun doelen, maar het meeste wordt afgetoetst in toetsen. Er zijn 4 periodes. Per periode wordt aangegeven wanneer het geleerde wordt getoetst. Dashboard, studiewijzers en toetsoverzicht zitten bij elkaar in classroom. De studiewijzer is in steeds ontwikkeling. Voorburg wil remediërende en verrijkende oefeningen toevoegen.

Daarnaast is er een papieren daltonagenda. In het po is er veel variatie aan kasten, overzichten en planners waaruit leerlingen kunnen halen wat ze aan werk moeten doen. Op heel veel basisscholen is dat goed georganiseerd. Dalton Voorburg zocht naar een instrument waarin leerlingen kunnen aangeven wat ze gaan doen en wanneer. In Voorburg noemen de docenten, net zoals Parkhurst dat heeft gedaan, het werk in de agenda een contract, waarin leerlingen kunnen laten paraferen wanneer hun 'job' is afgerond. Leerlingen kunnen hun werk plannen in de agenda. Hun planning wordt besproken met de coach.

Als het contract is besproken gaat de leerling aan de slag met zijn planning. Leerlingen geven in hun agenda aan hoeveel tijd ze kwijt zijn geweest aan hun werk, ze kunnen hun vrije tijd inplannen en alle vakdocenten zetten een paraaf voor het gemaakte werk. De daltonagenda wordt toegepast in de hele school. Van klas 1 tot en met 3 is de agenda verplicht; vanaf klas 4 is het facultatief. Maurice ziet dat veel leerlingen ook in de bovenbouw de agenda gebruiken

Dalton Voorburg werkt nog niet structureel met oefentoetsen. Maurice geeft aan dat meer werken met oefentoetsen een wens is, maar het is ingewikkeld om dat met 12 collega's per klas voor elkaar te krijgen.

In Voorburg komen ook leerlingen van niet-daltonbasisscholen naar het dalton vo-onderwijs. Maurice ervaart dat er verschillen zijn tussen leerlingen. Sommige zijn veel afwachtender dan anderen. Alle leerlingen worden geïntroduceerd in de werkwijze Daltonwijs, ook om ze een introductie te geven op het hele systeem in classroom.

Maurice vraagt aan het slot van zijn presentatie of mensen willen reageren op zijn vraag: wat kunnen po en vo leren van elkaar? Hiermee kunnen onderwijsprofessionals in het primair- en voortgezet daltononderwijs van elkaar profiteren.

Maurice benadrukt nogmaals dat het betrekken van de leerlingen bij de ontwikkeling van het onderwijs ontzettend belangrijk is: ze geven ontzettend goede feedback en voor hen doen we het tenslotte! De presentatie van Maurice kun je hier vinden: [dalton café.pdf](#)

Onder de volgende link de verwijzing naar de website van de NDV, waarin de volgende DaltonCafés aangekondigd worden: <https://dalton.nl/nieuws-agenda/>
Ook op de website van Saxion kun je op de hoogte worden gehouden over het DaltonCafé: <https://www.saxion.nl/onderzoek/meer-onderzoek/vernieuwingsonderwijs/dalton>. Hier worden ook alle verslagen en andere materialen geplaatst.

Hieronder een overzicht van de toekomstige DaltonCafés: altijd op een maandag van 16.00 uur - 17.00 uur.

DaltonCafés 2021-2022	
14 maart 2022	leren van en met elkaar (doelgroep PO & VO)
9 mei 2022	Helen Parkhurst als inspiratiebron (doelgroep PO & VO)

Verslag: Marja Out

Het DaltonCafé is een initiatief van Vera Otten, Patrick Sins en Marja Out namens de Nederlandse DaltonVereniging en het lectoraat Vernieuwingsonderwijs.